

Register nepremične kulture dediščine

Ocenjevanje stopnje ogroženosti kulturne dediščine

Vsebina

Ocena stopnje ogroženosti	2
Lestvica za merjenje stopnje ogroženosti za zvrst »Arheološka najdišča«	3
Lestvica za merjenje stopnje ogroženosti za zvrst »Stavbe«	5
Lestvica za merjenje stopnje ogroženosti za zvrst »Parki in vrtovi«	6
Lestvica za merjenje stopnje ogroženosti za zvrst »Stavbe s parki ali z vrtovi«	7
Lestvica za merjenje stopnje ogroženosti za zvrst »Spominski objekti in kraji«	8
Lestvica za merjenje stopnje ogroženosti za zvrst »Drugi objekti in naprave«	9
Lestvica za merjenje stopnje ogroženosti za zvrst »Naselja in njihovi deli«	10
Lestvica za merjenje stopnje ogroženosti za zvrst »Kulturna krajina«	12

Ocena stopnje ogroženosti

Ocena stopnje ogroženosti predstavlja kazalec nujnosti ukrepanja v smislu celostnega ohranjanja dediščine v skladu z veljavno zakonodajo in konvencijami.

Stopnja ogroženosti je ocenjena po metodi »English Heritage lestvice«, ki temelji na oceni **stanja** in **uporabe** dediščine. ([English Heritage Methodology and Guidance for Surveying Listed Buildings.pdf \(york.ac.uk\)](#))

Lestvica za merjenje stopnje ogroženosti kulturne dediščine – splošna

STANJE	UPORABA	STOPNJA OGROŽENOSTI
1. Zelo slabo <i>Velike poškodbe – pospešeno propadanje</i>	1. neprimerna uporaba (zapuščeno)	1. Skrajna ogroženost
	2. delno v uporabi	2. Resna ogroženost
	3. primerna uporaba	3. Znatna ogroženost
2. Slabo <i>Poškodovane dediščinske lastnosti – znaki propadanja</i>	1. neprimerna uporaba (zapuščeno)	
	2. delno v uporabi	
	3. primerna uporaba	
3. Primerno <i>Dediščinske lastnosti pretežno dobro ohranjene – slabo vzdrževanje</i>	1. neprimerna uporaba (zapuščeno)	4. Zmerna ogroženost
	2. delno v uporabi	
	3. primerna uporaba	5. Potencialna ogroženost (enoto je potrebno opazovati)
4. Dobro <i>Dediščinske lastnosti dobro ohranjene – dobro vzdrževanje</i>	1. neprimerna uporaba (zapuščeno)	
	2. delno v uporabi	
	3. primerna uporaba	6. Ni ogroženosti

V nadaljevanju so navedene lestvice za merjenje stopnje ogroženosti posameznih zvrsti dediščine.

Lestvica za merjenje stopnje ogroženosti za zvrst »Arheološka najdišča«

STANJE GLEDE NA DEJAVNOSTI IN PROCESE	UPORABA	STOPNJA OGROŽENOSTI
1. Zelo slabo <i>Dejavnosti akutno škodujejo arheološkim ostalinam, napredujoči kronični procesi povzročajo škodo na arheoloških ostalinah</i>	1. urbanizirana površina	1. Skrajna ogroženost
	2. obdelana površina	
	3. neobdelana površina	2. Resna ogroženost
2. Slabo <i>Dejavnosti in procesi kronično škodujejo arheološkim ostalinam</i>	1. urbanizirana površina	3. Znatna ogroženost
	2. obdelana površina	
	3. neobdelana površina	
3. Primerno <i>Dejavnosti in procesi občasno oziroma delno škodujejo arheološkim ostalinam</i>	1. urbanizirana površina	4. Zmerna ogroženost
	2. obdelana površina	5. Potencialna ogroženost (enoto je potrebno opazovati)
	3. neobdelana površina	
4. Dobro <i>Stanje arheoloških ostalin je stabilno, ker ni dejavnosti in procesov, ki bi povzročali škodo</i>	1. urbanizirana površina	6. Ni ogroženosti
	2. obdelana površina	
	3. neobdelana površina	

Vrste dejavnosti/procesov in njihov vpliv na stanje arheoloških najdišč

Dejavnosti/procesi, ki povzročajo kronično škodo

- Erozija bregov vodotokov kot posledica regulacij in čiščenja rastlinja
- Erozija prsti
- Intenzivna paša
- Intenzivno gnojenje
- Izpiranje prsti
- Opuščanje redne rabe in vzdrževanja
- Rigolanje, oranje, ravnanje zemlje, brananje, nasipavanje, niveliranje, zasipavanje depresij in vrtač, grozdne vlake
- Osuševanje (izkop osuševalnih jarkov itd.)
- Osenčenje / propadanje varovalne vegetacije
- Ekstenzivno izkoriščanje rudnin, peska in mineralov
- Emisije in tresljaji kot posledica prometa
- Izkoriščanje šote
- Rekreativne aktivnosti, kot so motokros, gorsko kolesarjenje, turno smučanje
- Turistični obisk

Dejavnosti, ki povzročajo akutno škodo

- Nezakonita izkopavanja in iskanje arheoloških ostalin
- Odstranjevanje živih mej in ograd, obsežnejši gozdni poseki
- Rekonstrukcija infrastrukturnega omrežja in naprav
- Rekonstrukcija objektov z gradnjo podzemnih etaž, in zunanjimi ureditvami, kot so vkopi in terase
- Sprememba rabe zemljišča (gozd v travnik; travnik v njivo;, gozd, njiva, travnik v stavbno zemljišče)
- Spreminjanje parcelacije zemljišča
- Uporaba težke mehanizacije
- Ureditev kmetijskih površin, vključno z drenažami in terasami, melioracija, komasacija
- Vandalizem
- Vojaške vaje

Dejavnosti/procesi, ki povzročajo občasno oziroma delno škodo

- Urejanje okolice domov (sajenje sadnega drevja, urejanje dvorišča itd.), če ne gre za posege v strukturne elemente stavb ali na velikih površinah
- Sprememba rabe zemljišča (stavbno v kmetijsko)
- Zaraščanje

Dejavnosti, ki zagotavljajo stabilno stanje

- Namembnost zemljišča ostaja ista
- Ni dejavnosti/procesov, ki bi povzročali kronično in akutno škodo
- Urbanizacija se ne širi

Lestvica za merjenje stopnje ogroženosti za zvrst »Stavbe«

STANJE	UPORABA	STOPNJA OGROŽENOSTI
1. Zelo slabo <i>Verjeten propad stavbne substance, ker npr. kritina večinoma manjka, ostrešje se seseda</i>	1. prazno	1. Skrajna ogroženost
	2. delno v uporabi	2. Resna ogroženost
	3. v uporabi	3. Znatna ogroženost
2. Slabo <i>Poškodba, ki teži k propadu stavbne substance, npr. kritina manjka na več mestih, vendar je ostrešje še trdno</i>	1. prazno	
	2. delno v uporabi	
	3. v uporabi	4. Zmerna ogroženost
3. Primerno <i>Stavbna substanca je trdna, toda slabo vzdrževana, npr. okenski okvirji razpadajo, odtoki so zamašeni, stene kažejo znake vlage</i>	1. prazno	
	2. delno v uporabi	
	3. v uporabi	5. Potencialna ogroženost (enoto je potrebno opazovati)
4. Dobro <i>Stavbna substanca je trdna in stavba je dobro vzdrževana</i>	1. prazno	6. Ni ogroženosti
	2. delno v uporabi	
	3. v uporabi	

Lestvica za merjenje stopnje ogroženosti za zvrst »Parki in vrtovi«

STANJE	UPORABA	STOPNJA OGROŽENOSTI
1. Zelo slabo <i>Zasnova zabrisana, vrtnoarhitekturni členi so porušeni oz. odstranjeni ali zelo poškodovani, prostorska razmerja so porušena</i>	1. neustrezna	1. Skrajna ogroženost
	2. ni v uporabi	2. Resna ogroženost
	3. primerna	3. Znatna ogroženost
1. neustrezna		
2. Slabo <i>Zasnova čitljiva, poškodovani bistveni vrtnoarhitekturni členi, prostorska razmerja so načeta</i>	2. ni v uporabi	
	3. primerna	4. Zmerna ogroženost
	1. neustrezna	
3. Primerno <i>Zasnova ohranjena, poškodovani posamezni vrtnoarhitekturni členi, prostorska razmerja so načeta</i>	2. ni v uporabi	
	3. primerna	5. Potencialna ogroženost (enoto je potrebno opazovati)
	1. neustrezna	
4. Dobro <i>Zasnova ohranjena, substanca ohranjena oziroma brez bistvenih poškodb, prostorska razmerja ohranjena</i>	2. ni v uporabi	6. Ni ogroženosti
	3. primerna	

Lestvica za merjenje stopnje ogroženosti za zvrst »Stavbe s parki ali z vrtovi«

Izdelata se dve ločeni oceni:

- ocena za zvrst »Stavbe«
- ocena za zvrst »Parki in vrtovi«

Lestvica za merjenje stopnje ogroženosti za zvrst »Spominski objekti in kraji«

STANJE	UPORABA	STOPNJA OGROŽENOSTI
1. Zelo slabo <i>Elementi, ki so nosilci spomina, so zabrisani ali izgubljeni, prostorska razmerja so porušena</i>	1. neustrezna	1. Skrajna ogroženost
	2. ni v uporabi	2. Resna ogroženost
	3. primerna	3. Znatna ogroženost
1. neustrezna		
2. Slabo <i>Elementi, ki so nosilci spomina, so ohranjeni, vendar so večinoma poškodovani, prostorska razmerja so načeta</i>	2. ni v uporabi	
	3. primerna	4. Zmerna ogroženost
	1. neustrezna	
3. Primerno <i>Elementi, ki so nosilci spomina, so ohranjeni, vendar delno poškodovani, prostorska razmerja so deloma načeta</i>	2. ni v uporabi	
	3. primerna	5. Potencialna ogroženost (enoto je potrebno opazovati)
	1. neustrezna	
4. Dobro <i>Elementi, ki so nosilci spomina, so ohranjeni in nimajo bistvenih poškodb, prostorska razmerja so ohranjena</i>	2. ni v uporabi	6. Ni ogroženosti
	3. primerna	

Lestvica za merjenje stopnje ogroženosti za zvrst »Drugi objekti in naprave«

STANJE	UPORABA	STOPNJA OGROŽENOSTI
1. Zelo slabo <i>Velike poškodbe dediščinskih elementov – pospešeno propadanje</i>	1. neustrezna	1. Skrajna ogroženost
	2. ni v uporabi	2. Resna ogroženost
	3. primerna	3. Znatna ogroženost
1. neustrezna		
2. Slabo <i>Poškodovani dediščinski elementi – znaki propadanja</i>	2. ni v uporabi	
	3. primerna	4. Zmerna ogroženost
	1. neustrezna	
3. Primerno <i>Dediščinski elementi pretežno dobro ohranjen – slabo vzdrževanje</i>	2. ni v uporabi	
	3. primerna	5. Potencialna ogroženost (enoto je potrebno opazovati)
	1. neustrezna	
4. Dobro <i>Dediščinski elementi dobro ohranjeni – dobro vzdrževanje</i>	2. ni v uporabi	
	3. primerna	6. Ni ogroženosti
	1. neustrezna	

Lestvica za merjenje stopnje ogroženosti za zvrst »Naselja in njihovi deli«

STANJE	UPORABA	STOPNJA OGROŽENOSTI
1. Zelo slabo <i>Volumen naselja ni prepoznaven, naselbinska struktura je zabrisana, funkcionalne enote in stavbno tkivo je degradirano.</i>	1. prazno	1. Skrajna ogroženost
	2. neustrezna raba	2. Resna ogroženost
	3. ustrezna raba	
2. Slabo <i>Volumen naselja je spremenjen, naselbinska struktura, funkcionalne enote in stavbno tkivo je delno ohranjeno.</i>	1. prazno	3. Znatna ogroženost
	2. neustrezna raba	
	3. ustrezna raba	
3. Primerno <i>Naselje ima ohranjen volumen, berljivo naselbinsko strukturo, večina funkcionalnih enot je ohranjenih in stavbno tkivo je večinoma v ustreznem stanju.</i>	1. prazno	4. Zmerna ogroženost
	2. neustrezna raba	
	3. ustrezna raba	5. Potencialna ogroženost (enoto je potrebno opazovati)
1. prazno		
2. neustrezna raba		
4. Dobro <i>Naselje ima dobro ohranjen volumen, berljivo naselbinsko strukturo, funkcionalne enote naselja so ohranjene, stavbno tkivo in detajli so dobro ohranjeni.</i>	3. ustrezna raba	6. Ni ogroženosti

Prvine za ocenjevanje stanja

Volumen naselja:

- silhueta naselja (določena z naravnim reliefom in stavbami),
- pogledi, na naselbinsko celoto in iz nje z različnih strani.

Naselbinska struktura:

- parcelacija,
- ulična mreža, ostale komunikacije in javni prostor
- zazidalni sistemi (gostota, lega objektov, njihovi medsebojni odnosi in horizontalni gabariti);
- zgodovinska rast naselja.

Funkcionalne enote naselja:

- stavbne celote,
- domačije,
- stavbni nizi,
- tržni prostori,
- ulični prostori,
- zelene površine.

Stavbno tkivo:

- stavbne mase
- nakloni strešin
- razmerja med fasadnimi površinami in stavbnimi odprtini,
- gradiva, strukture, barve
- cerkev , kapela, grad, šola...

Naselbinski detajli:

- javni spomeniki,
- znamenja,
- vodnjaki,
- tlakovanje,
- ograje,
- mostovi, brvi,
- konfini,
- prangerji,
- izveski.

Lestvica za merjenje stopnje ogroženosti za zvrst »Kulturna krajina«

STANJE	RABA	STOPNJA OGROŽENOSTI
1. Zelo slabo <i>Prostorska razmerja porušena, nerazpoznavna</i>	1. pretežno neustrezna raba	1. Skrajna ogroženost
	3. pretežno opuščanje rabe	
2. Slabo <i>Prostorska razmerja močno načeta, bistveni strukturni členi prizadeti</i>	1. pretežno neustrezna raba	2. Resna ogroženost
	2. neustrezna raba in opuščanje rabe	3. Znatna ogroženost
	3. pretežno opuščanje rabe	4. Zmerna ogroženost
2. neustrezna raba in opuščanje rabe		
3. Primerno <i>Prostorska razmerja so prepoznavna</i>	3. pretežno opuščanje rabe	5. Potencialna ogroženost (enoto je potrebno opazovati)
	4. pretežno primerna raba	
	4. pretežno primerna raba	
4. Dobro <i>Prostorska razmerja so neokrnjena</i>	4. pretežno primerna raba	6. Ni ogroženosti
	5. izključno primerna raba	